

громадянські безлади, ембарго, війни, ворожі дії, неврегульовані міжнародні відносини, технічні проблеми або інші складнощі, які фактично загрожують або унеможлиблюють безпечне виконання польоту, якщо інше не встановлено договором перевезення, то такий авіаперевізник звільняється від відповідальності. У цьому випадку слід виходити із того, що найвищою цінністю є людина, забезпечення її прав та свобод, і надання допомоги навіть через знищення, пошкодження, втрату будь-якого вантажу не може підпадати під категорію договірної матеріальної відповідальності.

Отже, згідно цивільного права існують випадки, коли перевізник буде звільнений повністю від відповідальності. Адже у ст. 3 Конституції України вказано, що «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, є найвищою соціальною цінністю».

Література

1. Вавженчук С. Я. Правові проблеми обмеження та звільнення від відповідальності перевізника за договорами повітряного перевезення в Україні / С. Я. Вавженчук // Юридичний вісник. – № 4(13). – 2009. – С. 31-33.
2. Шульженко Ф. П., Гайдулін О. О., Кундрик Р. С. Транспортне право: Навч. посібник / Ф. П. Шульженко, О. О. Гайдулін, Р. С. Кундрик. – К.: КНЕУ, 2005. – 244 с.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

УДК 341:656.7.072 (043.2)

Безпальча О. О., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Оніщенко О. В., к.ю.н., доцент

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ ТА БАГАЖУ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ

Договір перевезення є одним із договорів, що регулюють відносини по територіальному переміщенню об'єктів або людей за допомогою транспортних засобів.

Транспорт утворює самостійну сферу економічної діяльності. Роль транспорту полягає в наданні специфічних послуг, спрямованих на переміщення товару або людини в просторі. Будучи врегульованими нормами права, ці відносини набувають форми зобов'язально-правових.

Здійснення перевезень пасажирів повітряним транспортом в Україні на нормативному рівні регламентується гл. 64 Цивільного кодексу України [1], Законом України «Про транспорт» [3], Повітряним кодексом України [2],

Правилами повітряних перевезень пасажирів і багажу [4], іншими авіаційними правилами, внутрішніми правилами перевізника та актами саморегулювання.

Договір перевезення пасажирів та багажу укладається між авіатранспортним підприємством (перевізником) з одного боку і окремими особами, організаціями, туристичними фірмами з іншого. Перевізник і пасажир є сторонами договору зі своїми правами і обов'язками.

За договором перевезення пасажирів та багажу перевізник зобов'язується перевезти пасажирів до пункту призначення, а в разі здавання багажу – також доставити багаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання багажу, а пасажир зобов'язується сплатити встановлену плату за проїзд, а у разі здавання багажу – також за його провезення [1]. Укладення договору засвідчується квитком, а здача пасажиром багажу – багажною квитанцією.

Кожний договір повітряного перевезення пасажирів засвідчується перевізним документом, який видає авіапідприємство чи його представник. Документом на перевезення є:

- при перевезенні пасажирів – квиток;
- при перевезенні речей пасажирів як багажу – багажна квитанція;
- у разі стягнення додаткових сум за послуги у перевезенні – квитанція різних стягнень і квитанція платного багажу (при сплаті стягнення за провіз багажу масою понад встановлену норму).

Перевезення пасажирів та їхнього багажу, виконане від аеропорту відправлення до аеропорту призначення кількома авіапідприємствами за одним перевізним документом, вважається єдиною угодою повітряного перевезення, незалежно від того, чи мали місце затримання, пересадки тощо.

Перевезення пасажирів у напрямку «туди» і «звідти» розглядається як два окремих договори.

Основою для пасажирського перевезення є квиток, який видається на політ при сплаті тарифу на перевезення, та пред'явлення документа, який засвідчує особу (паспорт, службове посвідчення, військовий квиток, свідоцтво про народження, довідки про звільнення з місць позбавлення волі тощо).

Кожний договір повітряного перевезення засвідчується проїзним документом, який видається перевізником або його агентами. Таким документом є квиток. Він є персоніфікованим документом стандартизованої форми, що по суті є договором перевезення між авіакомпанією та пасажиром. Квиток є доказом оплати перевезення в розмірі, вказаному у формулярі. Він містить всю інформацію, необхідну і достатню для здійснення взаєморозрахунків між перевізниками в рамках одного маршруту.

В даний час в світі використовується декілька типів авіаційних квитків:

- копіювальний автоматичний квиток (Transitional Automated Ticket - TAT);
- автоматичний купонний квиток з посадочним талоном (Automated Ticket Boording Pass);
- квиток ручної виписки (Manual Yssued Ticket);
- нейтральні бланки IATA
- електронний квиток (Electronic Ticket).

Найпоширенішим у даний час є автоматичний квиток (TAT). Він оформлюється в спеціальну фірмову обкладинку з емблемами і товарними знаками автоперевізника і декількома сторінками тексту з виписками із загальних правил перевезення пасажирів і багажу і видається пасажирові [6, с. 26].

Авіаційний квиток є іменним і містить всі необхідні атрибути для здійснення польоту (посадочний талон для польоту, пакетні купони і пасажирський купон). У квитку може бути вказано декілька осіб (наприклад, членів сім'ї), крім того, квитки можуть бути груповими (оформлюються, як правило, для туристів). Квитки різних авіакомпаній можуть бути оформлені по-різному, але на всіх квитках вказуються такі атрибути:

1. Прізвище пасажирів.

2. Маршрут польоту — зазначається спеціальними кодами залежно від того, чи робить літак посадки і чи змінюється при цьому номер рейсу. Якщо літак здійснює посадки, але при цьому не змінюється номер рейсу, то у квитку в графі «маршрут» фіксуються лише початковий та кінцевий пункти маршруту. У випадку зміни номера рейсу зазначається додатково пункт пересадки.

3. Клас обслуговування на літаку указується буквеними символами:

Перший клас – (F),

Бізнес клас – (C),

Економічний – (Y),

Туристський – (T).

4. Номер рейсу і код авіакомпаній зазначаються відповідними символами.

5. Час вильоту завжди вказується місцевий. У деяких авіакомпаніях вказується і час прильоту.

6. Дати ставляться в графі «туди» і «назад». У разі придбання квитка з відкритою датою «назад» вона не вказується, а на зворотному польотному купоні ставиться «Open» – «відкрито».

7. Термін придатності квитка встановлюється залежно від типу квитка, але не більш ніж один рік з дати його видачі. Термін дії (придатності) квитка вказується у відповідній графі.

8. Статус на квитку вказується символами:

OK – якщо заброньоване місце на даному рейсі.

RQ – пасажир зможе вилетіти за наявності вільних місць.

Завдяки розвитку інтернет-комунікацій та інших подібних технологій зв'язку, появі електронних платіжних систем та наданню банками послуг з інтернет-банкінгу стала можливою дистанційна оплата заброньованих квитків і персоналізація.

Подібно до традиційного паперового квитка, електронний квиток має ті ж реквізити та складові частини, і посвідчує договір перевезення нарівні із традиційним. До складу електронного квитка обов'язково входить роздрук маршруту руху, може видаватися також документ на посадку [5, с. 38].

Переваги впровадження електронного квитка є очевидними. По-перше, собівартість електронного квитка значно менша, ніж паперового. По-друге, застосування даної системи спрощує процедуру придбання авіаквитків. Пасажири, що надали перевагу електронній версії квитка, будуть позбавлені незручностей, пов'язаних із використанням паперових проїзних документів. Перехід на використання електронного квитка дозволить їм не тільки сплатити, але й оформити квиток, не виходячи з будинку або офісу. Також це дає можливість спростити реєстрацію, не побоюватися втрати квитка, оскільки в аеропорту пасажиру буде достатньо пред'явити лише документ, що засвідчує його особу.

Для авіакомпаній застосування електронних квитків значно скоротить витрати і час на управління паперовими потоками (оформлення квитків, реєстрацію, звітність), підвищить контрольованість процесу продажу перевезень.

Оскільки договір перевезення пасажира є консенсуальним, придбання квитка є завершальним етапом укладення договору. Глава 1 розд.V Правил містять положення, за яким пасажирський квиток є підтвердженням укладення договору про перевезення та відображає його умови. Відсутність, помилковість в оформленні або втрата квитка та багажної квитанції не впливають на дійсність договору перевезення, тобто завдяки ідентифікації ці документи можуть бути відновлені. Квиток надає право пасажиру на переліт відповідним рейсом (рейсами) зобов'язує перевізника здійснити відповідне перевезення пасажира та його багажу, а також надати інші послуги, пов'язані з перевезенням, згідно з його умовами.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
2. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.
3. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 232/94-ВР, із зм. і доп. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51. – Ст. 446.
4. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: затверджені наказом Мінтрансзв'язку України 23.04.2010 № 216 // Офіційний вісник України. – 27.08.2010. – № 63. – С. 37, Ст. 2190.
5. Аріон О. В. Організація транспортного обслуговування туристів: Навчальний посібник / О. В. Аріон. – К.: Альтерпрес, 2008. – 192 с.
6. Герасименко В. Г., Замкова А. В. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів: Навчальний посібник / В. Г. Герасименко, А. В. Замкова. – Харків: Бурун Книга, 2011 – 129 с.

УДК 347:656.7:656.7 (043.2)

Безсмертна А. С., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ

Для України авіація відіграє величезну роль. Авіаперевезення дали поштовх для виходу українських виробників на світові ринки, а крім того, слід згадати таке відоме підприємство, як АКБ імені Антонова, чий літаки користуються підвищеним інтересом у всьому світі. Чітко розуміючи переваги урегульованості в даному питанні, український уряд докладає максимум зусиль для відповідності національного законодавства світовим стандартам. Україна одержала від СРСР у спадок велику кількість різних міжнародних договорів, серед них і договори, що стосуються повітряних перевезень. У Конституції України сказано, що ратифіковані нею договори є частиною її законодавства, тому можна говорити про відповідність українського законодавства світовим стандартам. За Законом «Про міжнародні договори України», при виникненні протиріч між положеннями українського законодавства та міжнародного договору, перевагу має останній. Тому зрозуміле прагнення України до відповідності її законів загальноприйнятим світовим стандартам [1].

Серед тенденцій розвитку правового регулювання у сфері повітряних вантажних перевезень, як зазначає І. Безлюдько, є поглиблення співпраці